

ÎNCHEIERE

Sedința publică din 3 Februarie 2016

Instanța constituită din:

PREȘEDINTE: D.C.U.

JUDECĂTOR: dr. M. V.

GREFIER: A.P.

Pe rol judecarea apelurilor formulate de către:

- **inculpatul G.J.L.,**
- **părțile civile M.M.P., M.P. și M.M.,**
- **partea responsabilă civilmente SC"CA."SA,**

împotriva sentinței penale nr.65 din 17 aprilie 2015 pronunțată de Judecătoria Sighișoara în dosarul nr.1804/308/2014.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă inculpatul G.J.L. asistat de apărătorul ale, doamna avocat S.I.; apărătorul părților civile-apelante M.M.P., M.P. și M.M., domnul avocat M.D.P. și reprezentantul părții responsabile civilmente-apelante SC"CA."SA, avocat C.I.I., lipsă fiind reprezentantul părții civile Spitalul Clinic de Urgență Târgu Mureș.

Cu participarea Ministerului Public reprezentat de către domnul procuror Dull Zoltan din cadrul Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Târgu Mureș.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefier, după care:

În temeiul art. 475 și următoarele Cod procedură penală din oficiu, instanța pune în discuția procurorului și a părților sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept:

1."Art.1391 alin.1 Cod civil se interpretează în sensul că, într-o cauză penală având ca obiect o infracțiune de vătămare corporală din culpă, părinții victimei care a suferit o infirmitate gravă permanentă sunt îndreptățiți să obțină o despăgubire pentru restrângerea posibilităților lor de viață familială, sau exclusiv victima infracțiunii poate să obțină o asemenea despăgubire?"

2."Art. 1371 alin.1 Cod civil se interpretează în sensul că poate fi reținută culpa victimei la mărirea sau la neevitarea prejudiciului, chiar dacă acțiunea sau omisiunea victimei nu este una ilicită ?"

Instanța solicită punctele de vedere ale participanților la procesul penal atât asupra admisibilității sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu pronunțarea unei hotărâri prealabile, cât și asupra substanței celor două chestiuni. De asemenea pune în discuția participanților la procesul penal necesitatea suspendării prezentei pricini până la pronunțarea hotărârii prealabile pentru dezlegarea celor două chestiuni de drept.

Apărătorul ales al inculpatului G.J.L., doamna avocat S.I. arată că se impune și este necesară sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru dezlegarea chestiunilor de drept privind latura civilă, respectiv de interpretare a art.1391alin.1 Cod civil și art.1371 alin.1 Cod civil, având în vedere și controversele părților în susținerea problemelor legate de aceste reglementări.

Cu privire la prima chestiune de drept, apreciază că într-o cauză penală, cu vătămare corporală gravă, părinții victimei nu sunt îndreptățiți să primească despăgubiri, ci doar victima directă.

Cât privește cea de-a doua chestiune de drept, consideră că în condițiile date, în speța de față se impune luarea în calcul și a unei răspunderi din partea persoanei vătămate, dat fiind că a putut anticipa și și-a asumat un risc datorită conjuncturii în care s-a întâmplat acest accident.

Relativ la suspendarea prezentei pricini până la pronunțarea hotărârii prealabile pentru dezlegarea celor două chestiuni de drept arată că este de acord.

Apărătorul ales al părților civile M.M.P., M.P. și M.M., domnul avocat M.D.P. arată că din punctul său de vedere cel puțin una dintre chestiunile pentru care se intenționează sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție nu subzistă.

În concret, cu privire la cea de-a doua chestiune invocată, codul civil menționează expres faptul că asigurările obligatorii de răspundere civilă sunt reglementate de legi speciale. În acest sens, la art.8 din Legea 136/1995 prevede că modul de acordare a despăgubirilor, riscurile asigurate, pentru ce acordă și pentru ce nu se acordă despăgubiri sunt reprezentate de norme speciale emise de către comisia de supraveghere a asigurărilor. Raportat la data accidentului în cauză este incidentă prevederea Normei 14/2011 a C.S.A. care la art.27 arată clar care sunt situațiile în care nu se acordă despăgubiri iar la art.28 dispune pentru situațiile în care partea prejudiciată contribuie la producerea accidentului sau la mărirea prejudiciului. Din punctul său de vedere există o diferență de nuanță între formularea art.1371 alin.1 Cod civil și formularea normei speciale, la art.28 alin.1., în concret Norma CSA nu este așa restrictivă ca și prevederea cuprinsă în codul civil. Având în vedere că în cauză de discută despre o legislație specială, care prevalează legislației generale, cel puțin această a doua chestiune de drept nu se susține. Norma CSA reglementează ca și modalitate de excludere a răspunderii sau excludere parțială a acelei răspunderi gen culpă comună, exact situațiile în care există o faptă ilicită și spune că în situațiile în care fapta nu este ilicită se datorează despăgubirea integral, menționând alin.2 al art.28 din aceeași normă.

Relativ la prima chestiune de drept consideră că este evident că părinții trebuie despăgubiți atâta timp cât se dovedește că aceștia suferă în mod clar un prejudiciu, prin faptul că trebuie să îngrijească o persoană paralizată. Cu privire la această chestiune atât norma legală cuprinsă în codul civil cât și norma CSA concordă și într-adevăr este necesar să se lămurească acest aspect.

În ce privește suspendarea prezentei pricini până la pronunțarea hotărârii prealabile pentru dezlegarea celor două chestiuni de drept menționează că este de acord.

Reprezentantul părții responsabile civilmente-apelante SC"CA."SA, doamna avocat C.I.I. arată că din punctul său de vedere se impune sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție doar cu privire la prima chestiune de drept, respectiv dreptul părinților persoanei vătămate prin accident de a primi despăgubiri, respectiv dacă aceștia au calitatea de victime indirecte ale evenimentului rutier, în sensul dispozițiilor art. 49-50 din Legea 136/1995. Într-adevăr această problemă este controversată și în acest moment, iar practica instanțelor este împărțită sub acest aspect. Din punctul de vedere al asiguratorului lucrurile sunt clare, în sensul că aceștia, din interpretarea dispozițiilor art. 49-50 din Legea 136/1995 și ale Ordinului 14/2011 al C.S.A. rezultă clar care sunt persoanele prejudiciate ca urmare a unui accident rutier, persoane care au suferit vătămări corporale sau persoane prejudiciate ca urmare a unui deces, astfel că, doar moștenitorii persoanei decedate ca urmare a unui eveniment rutier au calitate de victime indirecte iar în speță, părinții persoanei vătămate corporal nu pot avea calitatea de victime indirecte.

În ce privește dispozițiile art.1371 alin.1 Cod civil respectiv dacă se poate reține existența unei culpe concurente a victimei accidentului și în situația în care nu suntem în prezența unei fapte ilicite, trebuie avute în vedere regulile de interpretare ale normei de drept, respectiv regula potrivit căreia acolo unde legea nu distinge, nici interpretul nu trebuie să

distingă. Acest text legal nu distinge dacă este vorba despre existența unei fapte ilicite sau nu, vorbește doar despre cauzarea sau mărimea prejudiciului de către cel care a contribuit la producerea acestuia. Totuși, la alin. 2 al aceluiași text legal, se menționează că această răspundere se cumulează și în situațiile prevăzute pentru exonerarea de la răspundere în cazul săvârșirii unei fapte ilicite și de asemenea menționează că dispozițiile alin.1 se aplică și dacă la cauzarea prejudiciului a contribuit atât fapta săvârșită de autor cât și forța majoră, cazul fortuit sau fapta terțului. Acestea sunt elemente prevăzute de art.1360-1361 ale codului civil, prevăzute drept cauze exoneratoare de răspundere în cazul săvârșirii unei fapte ilicite. Astfel, prin coroborarea acestor două texte legale, apreciază că legea nu distinge dacă este vorba despre existența sau nu a unei fapte ilicite.

Cu privire la suspendarea prezentei pricini până la pronunțarea hotărârii prealabile pentru dezlegarea celor două chestiuni de drept menționează că este de acord.

Reprezentantul Ministerului Public arată că se impune sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu privire la cele două chestiuni de drept controversate în cauză și de asemenea este de acord cu suspendarea prezentei pricini până la pronunțarea hotărârii prealabile pentru dezlegarea celor două chestiuni de drept.

În replică, **apărătorul ales al părților civile M.M.P., M.P. și M.M., domnul avocat M.D.P.**, arată că strict referitor ultima afirmație a reprezentantului asiguratorului, solicită să se aibă în vedere faptul că norma specială nu face diferența. Într-adevăr norma generală prevăzută de codul civil este mult mai largă și face diferența, dar norma specială, care reglementează în mod expres acordarea acestor despăgubiri nu face această diferență, ca atare nu se poate discuta cu privire la conduita părții vătămate, atâta timp cât nu a existat o acțiune ilicită din partea ei.

CURTEA,

Având nevoie de timp pentru deliberare, asupra sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu dezlegarea celor două probleme de drept, va amâna deliberarea și pronunțarea la data de **18 februarie 2016, ora 12,00, sala 52.**

PENTRU ACESTE MOTIVE,
ÎN NUMELE LEGII
DISPUNE:

- amână deliberarea și pronunțarea asupra sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru dezlegarea celor două probleme de drept la data de **18 februarie 2016, ora 12,00, sala 52.**

Pronunțată în ședința publică din 3 februarie 2016.

Președinte,
D.U.

Grefier,
A.P.

R O M Â N I A
CURTEA DE APEL TÂRGU MUREȘ
SECȚIA PENALĂ ȘI PENTRU CAUZE CU MINORI ȘI DE FAMILIE
Dosar nr. 1804/308/2014

ÎNCHEIERE

Ședința publică din 18 Februarie 2016

Completul compus din:

PREȘEDINTE: D.C.U.

Judecător: dr. M. V.

Grefier: A.P.

Pe rol fiind pronunțarea asupra sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru dezlegarea problemelor de drept invocate din oficiu de instanță la termenul din 30 octombrie 2015.

La apelul nominal făcut în ședința publică se constată lipsa părților și a reprezentantului Ministerului Public.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefier, după care:

Constată depuse la dosar la data de 16 februarie 2016 concluzii scrise din partea Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Târgu Mureș.

Se constată că mersul dezbaterilor și susținerile procurorului și ale părților au fost consemnate în încheierea de ședință din data de 3 februarie 2016, încheiere care face parte integrantă din prezenta hotărâre și prin care s-a dispus amânarea la data de 18 februarie 2016, orele 12,00, sala 52, a pronunțării asupra sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție.

CURTEA,

Asupra sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept,

1. Obiectul cauzei

A) Prin sentința penală nr. 65/17 aprilie 2015, pronunțată în dosarul nr. 1804/308/2014, Judecătoria Sighișoara:

-în baza art.184 al.2,4 și 4 ind.1 din vechiul C.pen., cu aplicarea art.5 al.1 C.pen. și art. 396 al.10 C.pr.pen. l-a condamnat pe inculpatul G.J.L. la 1 an și 3 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală din culpă.

-în baza art. 87 al. 1 din O.U.G.195/2002 republicată, cu aplicarea art.5 al.1 C.pen. și art. 396 al. 10 C.pr.pen., l-a condamnat pe același inculpat la 1 an închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de conducere pe drumurile publice a unui autovehicul de către o persoană care are o îmbibație alcoolică peste limita legală.

-în baza art.33 lit. a și art.34 lit. b C.pen. din 1969, a dispus ca inculpatul să execute pedeapsa cea mai grea de 1 an și 3 luni închisoare.

-în baza art. 81 din vechiul C.penal a suspendat condiționat executarea pedepsei pe o durată de 3 ani și 3 luni, termen de încercare stabilit în condițiile art. 82 din vechiul C. penal.

-În baza art. 359 C.pr.penală a atras atenția inculpatului asupra dispozițiilor art. 83 din vechiul C.penal, a căror nerespectare are ca urmare revocarea suspendării.

-În baza art. 25, 86 și 397 C.pr.pen., raportate la art.1357 și următ. C.civ. l-a obligat pe inculpat, în solidar cu partea responsabilă civilmente S.C.C.A. S.A. să plătească părții civile M.M.P. suma de 200 000 euro, cu titlu de daune morale, din care se va deduce suma de 7000 lei, și respectiv suma de 750 euro lunar, cu titlu de rentă viageră, începând cu data de 17.02.2013 și până la încetarea stării de invaliditate, iar părților civile M.P. și M.M. suma de câte 30 000 euro, pentru fiecare, cu titlu de daune morale și a respins restul pretențiilor civile.

-În baza art. 313 al. 1 din Legea nr. 95/2006 l-a obligat pe inculpat, în solidar cu partea responsabilă civilmente S.C. C.A. S.A., la plata sumei de 78 926,17 lei, plus dobânda legală, începând cu data externării părții civile M.M.P. și până la data plății efective, cu titlul de daune materiale către partea civilă Spitalul Clinic Județean de Urgență Tg. Mureș.

-În baza art.274 al.1 C.pr.pen. l-a obligat pe inculpat la plata sumei de 200 lei, cheltuieli judiciare avansate de stat.

-În baza art.276 al.2 C.pr.pen. l-a obligat pe inculpat, în solidar cu partea responsabilă civilmente S.C. C.A. S.A., la plata sumei de 3100 lei, cu titlu de cheltuieli judiciare către partea civilă M.M.P..

Pentru pronunțarea acestei hotărâri, prima instanță a reținut că la data de 17 februarie 2013, în jurul orei 03,13, inculpatul G.J.L. conducea autoturismul marca Ford, cu nr. de înmatriculare xxx, pe D.J.134, în sensul de deplasare spre satul Jac, fiind însoțit de pasagerii M.M.P., pe scaunul din dreapta față și M.I.C., pe bancheta din spate, toți trei aflându-se sub influența băuturilor alcoolice. Partea carosabilă era uscată, iar vizibilitatea era redusă, în condițiile rulării pe timp de noapte, în zonă neexistând iluminat public.

La un moment dat, respectiv la km 2+493 m, într-o curbă, inculpatul a pierdut controlul direcției autoturismului și a pătruns în șanțul de pe marginea sensului opus de mers, după care s-a răsturnat.

Imediat după producerea accidentului, la fața locului s-a deplasat ambulanța S.M.U.R.D. Tg.Mureș care a transportat la spital Victima M.M.P..

Sesizându-se cu privire la producerea evenimentului rutier, lucrătorii de poliție s-au deplasat la locul indicat de către ofițerul de serviciu, efectuând cercetarea la fața locului în prezența martorului asistent R.A.I..

Inculpatul G.J.L. a fost testat cu aparatul alcooltest, rezultatul fiind de 0,79 mg/l alcool pur în aerul expirat, apoi a fost condus la Spitalul Clinic Județean Mureș unde la orele 05,42 și 06,42 i-au fost prelevate două probe biologice de sânge în vederea stabilirii alcoolemiei, rezultatul fiind de 1,40 ‰ prima probă, respectiv 1,20 ‰ a doua probă, alcool pur în sânge.

Prin rapoartele medico-legale de constatare nr. 937 din 29 martie 2013 și 21 august 2013, specialiștii din cadrul I.M.L. Tg. Mureș au concluzionat faptul că persoana vătămată M.M.P. a prezentat leziuni traumatiche care s-au putut produce la data de 17.02.2013, în cadrul unui accident rutier și care au necesitat pentru vindecare un număr total de 140-160 zile de îngrijiri medicale, ceea ce a determinat încadrarea sa în grad de handicap, fiindu-i eliberat în acest sens certificatul nr. 9001/3 septembrie 2013.

La termenul de judecată din data de 14 ianuarie 2015 inculpatul a recunoscut săvârșirea infracțiunilor pentru care a fost trimis în judecată, exact în modalitatea reținută în rechizitoriu, nu a solicitat probe noi și a cerut ca judecata să se facă în baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

În drept, fapta inculpatului care la data de 17 februarie 2013, în jurul orelor 03,00, a condus autoturismul cu nr. de înmatriculare XXX, pe D.J. 134, având o alcoolemie de 1,40 g/l alcool pur în sânge la prima probă și respectiv 1,20 g/l întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de conducere a unui vehicul sub influența alcoolului, prev. de art. 87 al.1 din O.U.G. nr. 195/2002, republicată.

Fapta inculpatului care, la aceeași dată și aceeași oră a condus același autoturism pe D.J. 134, având o alcoolemie de 1,4 g/l alcool pur în sânge la prima probă și respectiv 1,2 g/l alcool pur în sânge la a doua probă, iar la km 2+493 m, într-o curbă aflată într-o zonă în care nu există iluminat public, pe fondul neadaptării vitezei de deplasare la condițiile de drum, a pierdut controlul autoturismului și a pătruns în șanțul de la marginea sensului opus de mers, răsturnându-se, iar în urma accidentului partea civilă M.M.P., pasager în autoturism a suferit leziuni corporale care au necesitat pentru vindecare cca. 200 zile de îngrijiri medicale care se încadrează în noțiunea de infirmitate întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de vătămare corporală din culpă, prev. de art. 184 al. 2, 4 și 4¹ din vechiul C. pen.

În latura civilă a cauzei, instanța a constatat că s-au constituit părți civile în cauză următoarele persoane vătămate: M.P.M. cu suma de 1.000.000 euro, daune morale reprezentând contravaloarea suferințelor psihice și fizice, și cu suma de 1200 euro, despăgubiri periodice lunare, începând cu data producerii accidentului și până la încetarea stării de invaliditate; M.P. și M.M. -părinții persoanei vătămate M.P.M. cu suma de câte 100.000 euro fiecare, daune morale, reprezentând contravaloarea traumelor psihice suferite în urma accidentului și Spitalul Clinic Județean de Urgență Mureș cu suma de 78.926,17 lei, reprezentând contravaloarea cheltuielilor de spitalizare a aceleiași părți civile, plus majorări de întârziere, începând cu data externării părții civile și până la data plății efective, cu titlu de daune materiale.

În privința daunelor morale în cuantum de 200.000 euro solicitate de părțile civile M.P. și M.M., instanța a constatat că aceștia, în calitate de părinți ai persoanei vătămate M.P.M., au suferit fiecare câte un prejudiciu moral, așa numitul prejudiciu prin ricoșeu.

În ceea ce privește daunele morale, instanța a constatat că acestea au caracter pur afectiv stabilirea lor fiind lăsată la aprecierea instanței.

La aprecierea daunelor morale, instanța a avut în vedere traumele psihice suferite de aceste părți civile în urma accidentului în care a fost implicat singurul lor copil, și care a rămas paralizat într-un scaun cu rotile, posibil tot restul vieții ei, ori în această situație prejudiciul moral este imens.

Instanța a apreciat că totuși suma de bani pretinsă cu titlu de daune morale este mare, motiv pentru care a cenzurat-o la suma de 30.000 euro pentru fiecare parte civilă. Instanța a constatat că această sumă de bani are rolul de a asigura o reparație, în măsura în care este posibilă, a unui prejudiciu care-n realitate nu se poate repara.

În privința părții civile M.M.P., instanța a constatat că aceasta a suferit un prejudiciu moral imens, în urma acțiunii inculpatului. La aprecierea cuantumului daunelor morale, instanța a avut în vedere faptul că acestei părți civile, care a rămas paralizată într-un scaun cu rotile, foarte probabil pentru tot restul vieții, i-au fost grav afectate viața socială și familială, ca urmare a acțiunii inculpatului și această stare o împiedică să mai ducă o viață normală, adecvată preocupărilor specifice vârstei, sexului, care să-i mai permită să se poată bucura de plăcerile vieții.

Instanța a apreciat că în această situație compensațiile morale sunt destinate să-i creeze părții civile M.M.P. condamnate la izolare ca urmare a infirmității permanente pricinuite, condiții de viață care să-i aline într-o oarecare măsură puternicele suferințe psihice, iar repararea prejudiciului moral trebuie să fie integrală, fiind menită să înlăture, pe cât posibil consecințele grave produse.

Față de aceste considerente și având în vedere faptul că sunt întrunite condițiile răspunderii civile delictuale, respectiv existența faptei ilicite, prejudiciul, raportul de cauzalitate dintre fapte și vinovăția inculpatului, instanța a admis în parte acțiunile civile alăturate acțiunii penale în proces.

B) Împotriva acestei hotărâri au declarat apel inculpatul G.J.L., părțile civile M.P.M., M.P. și M.M. și partea responsabilă civilmente S.C. C.A. S.A.

În motivarea apelului, inculpatul consideră netemeinică hotărârea primei instanțe sub aspectul omisiunii de a reține în beneficiul său circumstanțe atenuante judiciare, cu consecința reducerii pedepselor stabilite și a celei aplicate în sarcina sa. În latura civilă a cauzei, consideră că sumele de bani acordate părților civile nu reflectă prejudiciul cauzat prin infracțiunea de vătămare corporală din culpă, fiind prea ridicate.

În motivarea apelului lor, părțile civile consideră că daunele morale acordate în prim grad sunt prea reduse și solicită majorarea acestora. În plus, consideră că în mod neîntemeiat prima instanță a scăzut din cuantumul daunelor morale suma de 7.000 lei care a fost plătită de inculpat părții civile M.P.M. cu titlu de daune materiale.

În motivarea apelului său, partea responsabilă civilmente critică temeinicia hotărârii primei instanțe cu privire la modalitatea de soluționare a acțiunilor civile alăturate acțiunii penale, solicitând, în esență, reducerea daunelor morale acordate părții civile M.P.M. și respingerea acțiunilor civile promovate de părțile civile M.P. și M.M.. Subliniază că, întrucât victima a contribuit din culpă la cauzarea și la mărirea prejudiciului, din moment ce a acceptat să fie pasager în autovehiculul condus de inculpat, cunoscând că acesta se află sub influența băuturilor alcoolice. În aceste împrejurări, în temeiul art. 1371 alin. 1 C. civ., în cauză trebuie să fie reținută vinovăția comună a inculpatului și a părții civile la producerea prejudiciului. În plus, în cazul părinților victimei, în opinia părții responsabile civilmente, aceștia nu au dreptul la despăgubiri morale, întrucât nu solicită despăgubiri pentru vătămarea corporală proprie și nu sunt victime indirecte ca urmare a unui deces în familie, nefiind astfel îndeplinite condițiile prevăzute de art. 1391 alin. 1 și 2 C. civ. pentru ca să beneficieze de daune morale.

2. Expunerea chestiunilor de drept pentru dezlegarea cărora s-a decis sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

La termenul din 3 februarie 2016, din oficiu, instanța a pus în discuția procurorului și a părților sesizarea, în temeiul art. 475 și urm. C. pr. pen., a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept:

a) „Art.1391 alin.1 Cod civil se interpretează în sensul că, într-o cauză penală având ca obiect o infracțiune de vătămare corporală din culpă, părinții victimei care a suferit o infirmitate gravă sunt îndreptățiți să obțină o despăgubire pentru restrângerea posibilităților lor de viață familială și socială, sau exclusiv victima infracțiunii poate să obțină o asemenea despăgubire”?

În esență, problema care se pune în latura civilă alăturată acțiunii penale în procesul penal este dacă, în cazul unei fapte ilicite care a adus atingere integrității corporale sau sănătății unei persoane, cum este o infracțiune de vătămare corporală din culpă, victimelor indirecte -persoane legate cu puternice sentimente de afecțiune față de victima imediată, cum sunt de exemplu părinții acesteia- art. 1391 alin. 1 C. civ. le recunoaște dreptul la repararea prejudiciului nepatrimonial prin rigoșeu încercat, constând în restrângerea propriilor posibilități de viață familială și socială din cauza suferințelor îndurate de victima directă.

b) „Art. 1371 alin.1 Cod civil se interpretează în sensul că poate fi reținută culpa victimei la mărirea sau la neevitarea prejudiciului, chiar dacă acțiunea sau omisiunea victimei nu este una ilicită”?

De această dată, problema care se ridică în soluționarea acțiunii civile exercitată în procesul penal este dacă pentru reținerea vinovăției comune, în accepțiunea art. 1371 alin. 1 C. civ., trebuie să se cerceteze caracterul ilicit al acțiunii ori inacțiunii culpabile a victimei unei infracțiuni de vătămare corporală din culpă, în particular produsă ca urmare a unui accident de circulație, sau este suficient să se constate o culpă, fie ea cea mai ușoară, a

victimei în mărirea sau neevitarea prejudiciului, fără să intereseze dacă acțiunea sau inacțiunea acesteia este sau nu prohibită de lege.

3. Examenul de admisibilitate a sesizării

Constată că sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, pentru lămurirea celor două probleme de drept expuse mai sus, îndeplinește condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 475 C. pr. Pen. Astfel:

-instanța de apel în fața căreia s-au ivit chestiunile de drept sesizate este investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță;

-de lămurirea celor două chestiuni de drept depinde soluționarea în fond a acțiunilor civile promovate de părțile civile M.P.M., M.P. și M.M. și alăturate acțiunii penale puse în mișcare față de inculpatul G.J.L. între altele pentru săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală din culpă.

-asupra celor două chestiuni de drept, Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii. Decizia nr. 23/26 octombrie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, nu este aplicabilă, întrucât nu a dezlegat niciuna dintre cele două chestiuni de drept ridicate în prezenta sesizare. De asemenea, problemele de drept invocate nu fac obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

4. Punctele de vedere ale procurorului și ale părților asupra chestiunilor de drept invocate

A) Reprezentantul Ministerului Public consideră că, în temeiul art. 1391 alin. 1 C. civ., părinții victimei unei infracțiuni de vătămare corporală din culpă trebuie despăgubiți atâta timp cât au dovedit că suferă un prejudiciu moral prin faptul că trebuie să îngrijească o persoană cu probleme de sănătate rezultate în urma unui accident auto, desfășurarea unei vieți familiale normale în acest caz fiind în mod evident afectată. Referitor la a doua problemă de drept, consideră că în baza art. 1371 alin. 1 C. civ., nu poate fi reținută culpa victimei la mărirea sau la neevitarea prejudiciului decât în cazul în care acțiunea sau omisiunea acesteia este una ilicită.

B) Apărătorul ales inculpatul G.J.L. -doamna avocat S.I., cu privire la prima chestiune de drept, apreciază că într-o cauză penală având ca obiect o infracțiune de vătămare corporală din culpă, părinții victimei nu sunt îndreptățiți să primească despăgubiri, ci doar victima directă.

Cât privește cea de-a doua chestiune de drept, consideră că în baza art. 1371 alin. 1 C. civ. se impune luarea în calcul și a unei răspunderi din partea victimei atunci când a putut anticipa și și-a asumat un risc datorită conjuncturii în care autorul prejudiciului a săvârșit fapta ilicită.

C) Apărătorul ales al părților civile M.M.P., M.P. și M.M. -domnul avocat M.D.P., relativ la prima chestiune de drept consideră că este evident că părinții trebuie despăgubiți atâta timp cât se dovedește că aceștia suferă în mod clar un prejudiciu, prin faptul că trebuie să îngrijească o persoană paralizată.

Cât privește a doua chestiune de drept, d-l avocat subliniază că potrivit Codului civil, asigurările obligatorii de răspundere civilă sunt reglementate de legi speciale. În acest sens, la art.8 din Legea 136/1995 prevede că modul de acordare a despăgubirilor, riscurile asigurate, pentru ce se acordă și pentru ce nu se acordă despăgubiri sunt reglementate de norme speciale emise de către comisia de supraveghere a asigurărilor. Raportat la data accidentului, în cauză este incidentă prevederea Normei 14/2011 a C.S.A. care la art.27 stipulează clar care sunt situațiile în care nu se acordă despăgubiri iar la art.28 dispune pentru situațiile în care partea prejudiciată contribuie la producerea accidentului sau la mărirea prejudiciului. Din punctul

său de vedere, există o diferență de nuanță între formularea art.1371 alin.1 C. civ. și formularea normei speciale, la art.28 alin.1., în concret Norma CSA nu este atât de restrictivă ca prevederea cuprinsă în Codul civil. Norma CSA în art. 28 alin. 2 reglementează ca modalitate de excludere a răspunderii sau excludere parțială a acelei răspunderi, gen culpă comună, exact situațiile în care există o faptă ilicită și prevede că în situațiile în care fapta nu este ilicită se datorează despăgubirea integral.

D) Apărătorul ales al părții responsabile civilmente SC C.A. SA -doamna avocat C.I.I., cu privire la prima chestiune de drept, consideră că potrivit art. 1391 alin. 1 C. civ., au dreptul la despăgubiri pentru prejudiciile morale încercate doar persoanele care au suferit vătămări corporale, nu și victimele indirecte.

În ce privește a doua chestiune de drept, subliniază că trebuie avute în vedere regulile de interpretare ale normei de drept, respectiv regula potrivit căreia acolo unde legea nu distinge, nici interpretul nu trebuie să distingă. Art. 1371 alin. 1 C. civ. nu distinge dacă este vorba despre existența sau nu a unei fapte ilicite a victimei, ci se referă doar la cauzarea sau mărimea prejudiciului de către cel care a contribuit la producerea acestuia. Totuși, la alin. 2 al aceluiași text legal se menționează că această răspundere se cumulează și în situațiile prevăzute pentru exonerarea de la răspundere în cazul săvârșirii unei fapte ilicite și de asemenea menționează că dispozițiile alin.1 se aplică și dacă la cauzarea prejudiciului a contribuit atât fapta săvârșită de autor, cât și forța majoră, cazul fortuit sau fapta terțului. Acestea sunt elemente prevăzute de art.1360-1361 ale Codului civil, prevăzute drept cauze exoneratoare de răspundere în cazul săvârșirii unei fapte ilicite. Astfel, prin coroborarea acestor două texte legale, apreciază că legea nu distinge dacă este vorba despre existența sau nu a unei fapte ilicite a victimei.

5. Punctul de vedere al completului de judecată asupra chestiunilor de drept sesizate

A) Cu privire la prima chestiune de drept, instanța de trimitere constată că, potrivit art. 1391 alin. 1 C. civ., „în caz de vătămare a integrității corporale sau a sănătății, poate fi acordată și o despăgubire pentru restrângerea posibilităților de viață familială și socială”. Spre deosebire de art. 1391 alin. 2 C. civ., care indică titularii prejudiciului nepatrimonial afectiv, primul alineat al acestui articol nu nominalizează expres persoanele îndreptățite să obțină despăgubiri bănești pentru prejudiciile nepatrimoniale de agreement. De aici, s-au iscat controverse asupra chestiunii dacă actuala reglementare civilă recunoaște și acceptă repararea prejudiciilor morale prin ricoșeu cauzate victimelor indirecte ale faptelor ilicite prin care a fost vătămată integritatea corporală sau sănătatea unei persoane.

Prejudiciul prin ricoșeu sau reflectare este acel prejudiciu suferit de o terță persoană - victimă indirectă, cauzat acesteia de prejudiciul inițial provocat direct și nemijlocit printr-o faptă ilicită sau alt eveniment victimei imediate. Prejudiciul prin ricoșeu apare în special în legătură cu prejudiciile corporale cauzate victimelor imediate. (I. Albu, *Repararea prejudiciului cauzat prin vătămări corporale*, Editura Lumina-Lex, București, 1997, p. 53; C.F. Popescu, *Determinarea și evaluarea prejudiciilor corporale*, Editura Dalami, Caransebeș, 2005, p. 172; L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile*, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 575). În acest fel, prejudiciul prin ricoșeu este de fapt tot un prejudiciu direct, reparabil în măsura în care se stabilește că este consecința aceleiași fapte ilicite produse asupra unei alte persoane. Astfel, spre exemplu, accidentarea unei persoane constituie primul prejudiciu direct care provoacă la rândul său prejudicii materiale și morale apropiate victimei.

În reglementarea Codului civil din 1864 nu existau prevederi exprese referitoare la repararea prejudiciului prin ricoșeu, iar în cazul particular al faptelor ilicite care au vătămat integritatea corporală sau sănătatea victimei imediate, practica judiciară dezvoltată sub

imperiumului vechiului Cod civil nu a fost unitară în a recunoaște un drept de reparare a prejudiciului moral prin ricoșeu cauzat victimelor indirecte.

În schimb, Codul civil din 2009, în art. 1391 alin. 2, reglementează expres posibilitatea instanțelor de judecată de a acorda despăgubiri victimelor prin ricoșeu, dar numai în cazul în care s-a produs moartea victimei directe. Din interpretarea art. 1391 alin. 1 și 2 C. civ., în opinia instanței de trimitere, se desprinde ideea că prejudiciul moral suferit de victimele prin ricoșeu poate fi reparat pe cale pecuniară numai dacă este cauzat de decesul victimei imediate, iar prejudiciile afective datorate conștientizării durerilor, degradării stării fizice și de sănătate ori handicapului cauzate victimei imediate nu dau dreptul victimelor prin ricoșeu la reparație pecuniară. În același sens, s-a exprimat și literatura de specialitate (L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *op. cit.*, p. 578).

B) Cu privire la cea de a doua chestiune de drept, constată că art. 1371 alin. 1 C. civ. reglementează situația în care victima a contribuit la cauzarea sau la mărirea prejudiciului, ori nu l-a evitat, deși putea să o facă. În opinia instanței de trimitere, acest articol nu pretinde victimei să săvârșească ea însăși o faptă ilicită, cum este în cazul autorului prejudiciului, ci în ipoteza acoperită de textul legal în discuție, atitudinea victimei din punct de vedere subiectiv este importantă, astfel că atunci când victima avea posibilitatea să reducă sau să evite prejudiciul ori agravarea acestuia prin mijloace rezonabile și nu a făcut-o, autorul va fi ținut să răspundă numai pentru partea de prejudiciu pe care a pricinuit-o. Astfel, fapta victimei trebuie analizată din punct de vedere subiectiv și nu obiectiv (S. Neculaescu, *Izvoarele obligațiilor în Codul civil. Analiză critică și comparativă a noilor texte normative*, Editura C.H. Beck, București, 2013, p. 1371. În sens contrar: F.A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, București, 2014, p. 1520). Concluzia este aceeași și în cazul victimelor accidentelor de circulație, întrucât art. 28 din Normele privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, adoptate prin Ordinul CSA nr. 14/2011 (aplicabil în litigiul principal în baza art. 8 alin. 1 din Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România) redă practic în termeni similari dispozițiile art. 1371 alin. 1 C. civ.

6. Prezentarea jurisprudenței proprii instanțe

Cât privește prima chestiune de drept, interpretarea art. 1391 alin. 1 C. civ. în sensul exprimat de instanța de trimitere se regăsește în decizia penală nr. 712/R/19 decembrie 2013 a Curții de Apel Tg.-Mureș, pronunțată în dosarul nr. 407/308/2012, precum și în decizia penală nr. 493/A/27 octombrie 2015 a Curții de Apel Tg.-Mureș, pronunțată în dosarul nr. 3887/258/2014.

Cât privește a doua chestiune de drept, prin decizia nr. 678/28 octombrie 2015 a Curții de Apel Tg.-Mureș, Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, pronunțată în dosarul nr. 1841/96/2014, a notat că în lumina art. 1371 alin. 1 C. civ., nu orice faptă a victimei duce la diminuarea răspunderii autorului faptei ilicite. În această finalitate, fapta victimei trebuie să fie culpabilă și *ilicită*, care contravine dreptului obiectiv, încalcă un drept subiectiv sau un interes ocrotit de lege, aptă să producă un prejudiciu sau să contribuie la mărirea acestuia.

7. Asupra suspendării judecării cauzei

Întrucât soluționarea laturii civile a cauzei depinde într-o manieră decisivă de dezlegarea dată de Înalta Curte de Casație și Justiție problemelor de drept care formează obiectul sesizării, în temeiul art. 476 alin. 2 C. pr. Pen., va suspenda pricina până la pronunțarea hotărârii prealabile.

**PENTRU ACESTE MOTIVE,
ÎN NUMELE LEGII
DISPUNE:**

În conformitate cu art. 475 C. pr. Pen., sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prelabile cu privire la următoarele chestiuni de drept:

1. Art.1391 alin.1 Cod civil se interpretează în sensul că, într-o cauză penală având ca obiect o infracțiune de vătămare corporală din culpă, părinții victimei care a suferit o infirmitate gravă sunt îndreptățiți să obțină o despăgubire pentru restrângerea posibilităților lor de viață familială și socială, sau exclusiv victima infracțiunii poate să obțină o asemenea despăgubire?

2. Art. 1371 alin.1 Cod civil se interpretează în sensul că poate fi reținută culpa victimei la mărirea sau la neevitarea prejudiciului, chiar dacă acțiunea sau omisiunea victimei nu este una ilicită?

În temeiul art. 476 alin. 1 C. pr. Pen., suspendă judecarea cauzei până la pronunțarea hotărârii prelabile pentru dezlegarea chestiunilor de drept.

Definitivă.

Pronunțată în ședința publică din 18 februarie 2016.

**Președinte
D.U.**

**Judecător
dr. M.V.**

**Grefier
A.P.**

Red./thred. M.V./18.02.2016/2 ex.